

DE PLATE

Tijdschrift van de Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE", v.z.w.

Hoofdredacteur : O. VILAIN
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen ondertekende bijdragen.

7e jaargang, nrs 4-8, april-augustus 1978.

A. APRIL-ACTIVITEIT.

De Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE" heeft de eer en het genoegen U uit te nodigen op een film- en dia-avond in medewerking met de OOSTENDSE FOTO-AMATEUR-CLUB over het onderwerp :

MERKWAARDIGE GEVELS TE OOSTENDE

Deze avond gaat door op

donderdag 27 april 1978 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F.-afdeling, Dr. L. Colensstraat, 6, Oostende.

Zeggen dat Oostende op architecturaal gebied niets bijzonders te bieden heeft is een dooddoener, die meestal gedebiteerd wordt door mensen die met het hoofd naar de grond lopen of hun verplaatsingen in de stad uitsluitend per auto doen. Oostende willen vergelijken met Brugge is een andere dooddoener. Brugge is nu eenmaal een kunststad van de soort waarvan er maar een vijftal in de wereld zijn en dat is Oostende niet.

Onze stad kende haar glansperiode in de Belle Epoque en het is uit deze tijd dat dan ook al onze merkwaardige gevels dateren. En dat sommige gevels zeker en vast de moeite lonen is te zien op de prachtige film die de Oostendse foto-amateur-club realiseerde en de mooie dia's die de heer A. De Vos, hoofdingenieur-architect van de stad, maakte. Een avond voor elk rechtgeaard Oostendenaar die van zijn stad houdt. Zoals altijd is de toegang kosteloos en zijn niet-leden van harte welkom.

B. MEI-ACTIVITEIT.

De Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE" heeft de eer en het genoegen U uit te nodigen op de voordracht met dia's die doorgaat op

donderdag 25 mei 1978 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F.-afdeling, Dr. L. Colensstraat, 6, Oostende.

Het onderwerp : WESTVLAAMSE DORPEN

de spreker : de heer M. ZWAENEPOEL, secretaris van de Westvlaamse Vereniging voor Vrije Tijd

In januari 1977 werd het aantal gemeenten in de provincie WEST-VLAANDEREN teruggebracht van 182 op 64. Deze belangrijke wijziging in de bestuurlijke structuur van het grondgebied zal een diepgaande invloed hebben op het leef- en gedragspatroon van de bevolking in de landelijke gedeelten en in grote mate het materieel beeld van de bewoning beïnvloeden. Het is dan ook het ogenblik even te bezinnen over wat er nog aan landelijke schoonheid in onze gouw te zien is en te hopen dat de voortschrijdende verstedelijking hier niet te veel vat krijgt hierop.

1978 werd uitgeroepen tot het JAAR VAN HET DORP. Oostende is door de fusie twee dorpen rijk geworden, dus ook bij ons stelt zich het probleem van het behoud van de landelijke schoonheid. Een avond die door geen enkel eigentijds milieubewust lid van onze samenleving mag gemist worden.

Zoals altijd is de toegang kosteloos en zijn ook niet-leden van harte welkom.

C. JUNI-ACTIVITEIT.

De Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE" heeft de eer en het genoegen U uit te nodigen op zondag 11 juni 1978 voor haar jaarlijkse reis die ons dit jaar langs de hoeven van het Middelland naar de kunststad VEURNE brengt.

Praktische schikkingen.

Wij starten om 9uur stipt aan het lokaal van de V.V.F. OOSTENDE om na Stene, Oudenburg en de Gistelse Moeren de rand van het MIDDELLAND te gaan volgen. Tijdens deze rit gaat onze belangstelling naar de vele mooie polderhoeven die in deze streek voorkomen. Daarna steken we door naar VEURNE.

Na de innerlijke mens versterkt te hebben, brengen we onder deskundige leiding een bezoek aan de stad waar we ondermeer oog zullen hebben voor de Hoge Wacht, het Spaans Paviljoen, het Stadhuis, het Gerechtshof en de vele andere mooie gebouwen die er nog te zien zijn.

Na een lichte verfrissing vatten we de terugreis aan om rond 18uur in Oostende te zijn. Deze gevulde dag kost ons aan reis- en bezoekenkosten 200 F. De prijs voor het middagmaal (+ 200 F.) is ter plaatse te vereffenen.

De inschrijving dient te gebeuren door storting van 200 F. vóór 1 juni 1978 op postrekening 000-0507753-55, Jan Dreesen, Oostende, met de vermelding :

"Deelname 11 juni reis "De Plate" en "wens" of "wens niet in te schrijven voor het middagmaal".

J.B. D.

WANNEER IS HET HEEMKUNDIG MUSEUM OPEN ?

Het Heemkundig Museum "De Plate" in het Feest- en Kultuurpaleis is open :

- iedere zaterdag van 10 tot 12u ;
- met Pinksteren van zaterdag 13 tot woensdag 15 mei, telkens van 10 tot 12u en van 15 tot 17u ;
- gedurende de zomervakantie van zaterdag 1 juli tot zaterdag 30 september iedere dag van 10 tot 12u en van 15 tot 17u (de dinsdag niet !).

G. V.

Ir. W. VERLONJE.

Ons lid dat de gastspreker van de maand mei moest zijn, de heer Ir.W. Verlonje, is wegens zijn gezondheidstoestand een tijdje uit circulatie. "De Plate" wenst dit trouw lid een vlug en volledig herstel toe. Zijn voordracht werd naar een latere datum verschoven, terwijl de heer Zwaenepoel, wiens voordracht op het einde van het jaar voorzien was, bereidwillig zijn voordrachtavond heeft willen vervroegen.

O.V.

WAT LAAT !

Sommigen van onze leden zullen verwonderd zijn dit nummer wat laattijdig te ontvangen. Doch wegens het feit dat het een extra-dik nummer moest worden en rekening houdend met de tegenslag dat onze hoofdredacteur op het einde van maart een heelkundige bewerking moest ondergaan hopen we dat onze leden dit laattijdig verschijnen zullen begrijpen.

de Redactie

FELIX ROSSEELS.

Geboren te Leuven op 1 september 1824 ; studies aan de Burgerlijke Genieschool te Gent ; behaalde er de titel van "Conducteur van Bruggen en Wegen" met de grootste onderscheiding.

Anno 1850 werd ROSSEELS benoemd te Oostende. Hij maakte snel promoties in zijn dienst en bracht het tot principaal - conducteur 1ste klas. Hij woonde alhier aan de Rogierlaan 5.

ROSSEELS ontwierp de versterkingen van de Oostendwe dijken in de jaren 1859-1862. Hij werkte ook mee aan de planning voor de vergroting van Oostende. Zijn hoofdwerk is ongetwijfeld het in 1874 voltooide Sint-Jans-Hospitaal te Oostende, waarvoor hij de plannen belangeloos leverde. Over het hospitaal aan de Edith-Cavellstraat, dat trouwens rechtstreeks met afbraak wordt bedreigd, las u reeds in ons novemhernummer van 1976. Het hospitaalgebouw is een typisch bouwkundig product van zijn tijd : opgetrokken in een duidelijk neogotische stijl, waarbij vooral van baksteen gebruik werd gemaakt.

Bij de inhuldiging van het hospitaal werd ROSSEELS tot Ridder in de Leopoldsorde benoemd. De stad Oostende stelde hem aan als lid van de Commissie der Burgerlijke Godshuizen.

ROSSEELS overleed te Elsene op 11 december 1892.

V. CREMERS.

Staat vermeld in de "Almanach du Commerce et de l'Industrie de la Ville d'Ostende", in 1886 door A. STRACKE uitgegeven. CREMERS woonde toen in de Koninginnelaan. Verdere gegevens omtrent deze architect zijn ons vooralsnog niet bekend.

A. ROUVROY.

Eveneens vermeld in de hoger geciteerde "Almanach" van A. Stracke. ROUVROY, die in de Koningstraat woonde, was in 1894 medestichter van de "Cercle Artistique d'Ostende", de kunstkring die al herhaalde malen ter sprake kwam in onze artikelenreeks. Van hem kennen we de "Villa Chantal" aan de Koninginnelaan 23, dat duidelijk een uiterst middelmatig bouwwerk is.*

M.A. DE DONCQUERS.

Deze architect, die wellicht geen Oostendenaar was, was zeker al in 1892 te Oostende werkzaam. Hij bouwde hier o.m. het huis aan het Prinses Stefanieplein 29 (1897). Een der weinige overgebleven villa's op de "Square", maar door de huidige bewoners gelukkig naar waarde geschat. De inrijpoort, uitgevoerd in koel marmer, in een strenge neoklassieke stijl, is meesterlijk. Het huisje dat nu nog in de tuin van dit gebouw staat is om vele redenen merkwaardig, en kan wellicht als het meest raadselachtige bouwwerk van Oostende doorgaan. (zie het artikel van J.B. Dreesen op p. 9 en illustraties op p. 10).

N. Hostyn

TEKSTOVERNAME UIT "DE PLATE" STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE. WIJ HERHALEN :
MITS BRONOPGAVE !

HET SCHOOLSCHIP "MATHILDE"

In verband met de vraag van de heer Gerd BRUHN uit Kiel (zie "De Plate", febr. 1978, p. 20), kregen we twee antwoorden binnen, die we hierna integraal laten volgen :

"Uit 'Rapport sur l'Administration et la situation des Affaires de la ville d'Ostende' heb ik destijds het volgende genoteerd :

- 1) Op een lijst van Oostendse koopvaardijochten van 31.12.1857 komt voor : de driemastbark "Mathilde", 256 ton, kapitein J. Muylleert ; reder Edmond Van Cuyt en C° ;
- 2) Hetzelfde schip komt nog steeds voor op een lijst van 31.12.1865 ;
- 3) Waarschijnlijk is het nogmaals het elfde schip dat vermeld wordt in 1881. Hier wordt gemeld dat de "Mathilde" door de regering gehuurd was van een reder (niet genoemd) voor de opleiding van de scheepjongens er maar 25 leerlingen kon aan boord nemen. Het was dus een schoolschip in dienst van de "Ecole des Mousset" (gesticht bij K.B. van 30 sept. 1867, minister Rogier)".

R. Vancraeynest

De "MATHILDE" was een driemastbark gebouwd in hout te Oostende in 1850 voor rekening van de rederij Jacques Serruys en Cie, Comediestraat 7, Oostende. Het had een bruto tonnemaat van 256 ton.

Dit vaartuig vertrok uit de haven van Oostende voor haar eerste reis op 24.1.1851 onder bevel van kapitein J. Hermann, naar St. Ubes om er een lading zout in te nemen, bestemd voor de haringzouterijen van Oostende.

In 1856 werd het vaartuig verkocht aan reders Edmond Van Cuyt & Adelaïde Van Cuyt, wonende Kapellestraat, Oostende.

Het vaartuig was bewapend en werd opnieuw ingezet in de handelsvaart onder dezelfde naam.

In april 1862 werd het schip verhuurd aan de Belgische Staat, en als kustwachter ingericht. Het schip stond onder bevel van kapitein V. Vanschoote van 1862 tot 1873.

Bij koninklijk besluit van 30 september 1867 stichtte de Parlementaire Commissie te Oostende, een kadettenschool ten behoeve van de koopvaardij, visserij en binnenvaart. De school werd ondergebracht op de "MATHILDE".

Hetzelfde jaar kocht de regering van reders Van Cuyt uit Oostende de driemastbark "MATHILDE".

Luitenant Ch. Gérard van de dienst der pakketboten nam het bevel aan van het schoolschip (van 22 mei 1873 tot 1 februari 1874). Het schip was toen bewapend met vier kanonnen.

In 1896 werd de "MATHILDE" uit de vaart genomen en in het tweede handelsdok als stationnaire gebruikt.

In oktober 1914 lag de onttakelde hulk⁽¹⁾ in het handelsdok te Oostende verlaten. Het werd door de Duitse Kriegsmarine aangeslagen en naar de vaart Oostende-Brugge overgebracht.

Op 14 oktober 1918 werd het aldaar door de Duitse troepen in brand gestoken en vernield.

Ed. Vanalderweireldt

- (1) N.V.D.R. : In Van Daele's Groot Woordenboek lezen we "HULK" - soort van groot en log koopvaardijochten, van de 15de tot de 17de eeuw algemeen gebruikt ; (thans) dichtertlijk voor schip in 't algemeen. -3. onttakeld schip dienend voor kantoor, magazijn, e.d.

OUDE NUMMERS "DE PLATE"

Indien U "De Plate", voor Uzelf niet bijhoudt, stop het, nadat U het gelezen hebt, in de handen van een vriend of kennis. Die zal dan misschien, dank zij U, ook lid worden van "De Plate".

1796. 21 jan. Burgemeester Hamman weigert de 3de verjaardag van de onthoofding van Lodewijk XVI te vieren en trekt zich terug.

26 febr. Boutteville komt naar Oostende op inspectie. Hij installeert een nieuwe gemeenteraad. J. De Knuydt wordt "Président de la municipalité".

Een Engels transportschip wordt binnengesleept.

6 maart. Rampzalige maatregel voor Oostende : de status van vrijhaven, in 1781 toegekend door Jozef II, wordt afgenomen.

13 maart. De raadsleden vragen aan Boutteville vermindering van lasten en verzoeken hem onderrichtingen daartoe te geven aan Pl.-Cdt Beaufort. Vergeefs.

28 april. Afschaffing van de oude gilden. De lokalen van Sint-Sebastiaan (Sint-Sebastiaanstraat) en van de binnenschippers (Sint-Franciscusstraat) door soldaten ingenomen.

mei. Het dragen van de driekleurige kokarde en het bijwonen van openbare plechtigheden wordt verplicht.

De "décadis" vervangen de zondagen.

16 juni. J. De Knuydt opgevolgd door Th. Gallois als "Président de la municipalité". In augustus al vraagt Gallois, die in Holland verblijft, om ontslagen te worden. J. Cooney, jr. vervangt hem.

27 juni. Peiling van de havengeul : nog 1 voet bij ebbe, dus onbevaarbaar.

13 aug. De parochieregisters (beginnend 3 juli 1607) moeten afgegeven worden op het stadhuis. Idem de archieven van de Oratorianen (nl. lijsten van de burgerlijke stand. Zij bedienden de parochie sinds 1653) en die van de Capucijnen (nl. lijsten betreffende het garnizoen van Oostende sinds 1750).

Ondertussen is het garnizoen herhaaldelijk gewijzigd.

Geregeld verschijnen Engelse schepen op de kust.

In de haven worden af en toe (tussen Engelsen en Fransen) gevangenen uitgewisseld.

1797. De eerste maanden : Talrijke herstellingswerken aan de wallen - ook aan de sluizen van Sas-Slijkens en aan de dijk.

28 jan. Alle geestelijke kledij verboden. Op de Grote Markt worden de successen van Napoleon in Italië door het Frans garnizoen toegejuicht.

13 maart. Algemene verkiezingen uitgeschreven. Uiterst geringe opkomst.

In Oostende zijn er uiteindelijk 155 kiezers (op ong. 8.000 inwoners).

22 april. Verkiezingen van vrederechters-bijzitters. Verkozen wordt ex-burgemeester van Iseghem.

1 mei. Têtut installeert de nieuwe gemeenteraad. Aug. Wieland, een protestant, is president. Hij houdt een bemoedigende rede.

Er heerst veel armoede in ee stad.

7 juni. De Capucijnen worden uit hun klooster gejaagd.

5 aug. Staking van de bakkers : het garnizoen betaalt niet.

22 aug. Het dragen van het geestelijk kleed definitief verboden.

Enkele dagen later : aankomst van de Turkse ambassadeur uit Engeland, op doorreis naar Constantinopel - met militaire eer ontvangen.

31 aug. Alle uiterlijke kentekenen van de katholieke godsdienst moeten verdwijnen.

27 sept. De Sint-Pieterskerk (de eigenlijke parochiekerk) is zonder beëdigd priester en gesloten.

17 okt. Er wordt toch een mis gecelebreerd door F. Maryssael, beëdigd priester.

21 okt. Op de Grote Markt wordt militaire hulde gebracht aan de overleden generaal Hoche.

31 okt. Het Verdrag van Campo Formio (17.10.1797 : definitieve aanhechting van België) in Oostende bekend gemaakt, met kanonschoten en klokkengelui.

4 nov. Het kruis op de parochiekerk vervangen door de Franse driekleur.

1798. 1 jan. Mich. Pruyssenaere, griffier bij het Vrederecht, koopt kerk, klooster en afhankelijkheden van de Capucijnen op. (Bij het klooster - geb. 1618-1620 en uitgebreid 1631 en 1642 - behoorde een tuin die grensde aan de Schippersstraat en aan de tuinen van de huizen van Langestraat en Nieuwstraat, alles samen ongeveer 1 Ha. Daar werd later het Mijnplein aangelegd.

5 febr. De Augustinessen of Zwartzusters verlaten hun klooster.

De Witte Nonnen of Conceptionisten volgen hun voorbeeld. (Hun klooster, geb. 1679-1681 door J. Hoys, een rijke handelaar uit Duinkerke, lag aan de zuidwestelijke hoek van de Witte Nonnenstraat en de Korte Peperstraat (= Aartshertoginnestraat).

13 febr. Generaal Bonaparte onverwacht op inspectie - om de invasie van Engeland voor te bereiden (klokkengelui en kanonschoten). Hij logeert in de Langestraat (in het huis waar koningin Marie-Louise stierf, 1850) en vertrekt 's anderendaags.

7 maart. Op de Grote Markt wordt een publieke bijdrage gevraagd voor de financiering van de landing in Engeland.

De schandpaal, aanleunend tegen de gevangenis aan de oostzijde van het Stadhuis, wordt verwijderd.

17 maart. De eigenaars van gronden op het Hazegras wordt verplicht er huizen te bouwen.

20 maart. Op de Grote Markt "Fête de la Souveraineté du peuple" gevierd met stoet : 20 grijsaards met witte twijgen, de autoriteiten, beampten, schoolkinderen, infanterie, militaire kapel - daarna uitdeling van brood en vlees.

23 april. De nieuwe Pl.-Cdt Muscar herinnert aan de verplichting de driekleurige kokarde te dragen.

26 april. De gemeenteraad voert andere marktdagen in met als gevolg : verwarring bij de boeren.

29 april. Fête des Epoux - stoet : 4 jonge meisjes in het wit, met lauwerkrans, verder de autoriteiten, enz.

begin mei. Het garnizoen telt slechts 150 grenadiers.

19 mei. Bombardement van de stad door de Engelsen - ontschepping van troepen.

20 mei. Muscar overrompelt de Engelsen (zie : Het Favourestuk van Muscar, De Plate, 5e jg, nr 9, sept. 1977).

23 mei. Wegens het Engels gevaar wordt Oostende in staat van beleg verklaard.

29 mei. Fête des Victoires et de la Reconnaissance - banket en bal.

8 juni. Fête de l'Agriculture - stoet naar "Le Temple décadaire" (- Sint-Pieterskerk). Op de kerktoren : de driekleur met vrijheidsmuts.

6 juli. Oostende krijgt geen schadeloosstelling voor de bombardementen van 19 mei. Het garnizoen wordt weldra opgevoerd tot 20.000 man.

juli - augustus. De wallen en bastions worden hersteld - de artillerie versterkt.

9 aug. A. Wieland, die al op 27 november wilde aftreden als voorzitter van de gemeenteraad, wordt eindelijk vervangen door A. Perlau.

27 aug. Fête des Vieillards.

24 sept. Handelsrechtbank opgericht in Oostende.

De Boerenkrijg, intussen losgebroken, heeft weinig weerklank hier.

oktober. In het klooster van de Capucijnen wordt een brouwerij ingericht.

november. Kerkmeubelen, kerkelijke gewaden en ornamenten openbaar verkocht.

Intussen wordt de gehate conscriptie doorgevoerd. Er wordt gejaagd op jonge mannen en priesters. Velen duiken onder.

november. Verscheidene priesters worden gevangen gezet. De meesten echter blijven onvindbaar, daaronder pastoor P. Ceirens van Snaaskerke en Jacques Hoys, deken van Gent, wonende Langestraat alhier.

De klokken worden opgeëist. Ze worden met hamers stukgeslagen en per trekschuit naar Brugge vervoerd.

1799. Oostende moet in het jaar VII (sept. 1798-aug. 1799) 37 "conscrits" afleveren. Na verscheidene maanden zijn er 25. Op 3 juni worden de 12 overigen geloot.

Het blijft moeilijk voor de bezetter ernstige kandidaten te vinden voor de gemeenteraad.

20 maart. Ter gelegenheid van het Feest van de Volkssouvereiniteit is de parochiekerk omgevormd tot tempel van de Rede.

In die schrale tijd brengt een rijke kabeljauwvangst bij de Doggersbank wat verlichting.

19 april. J. De Vetter wordt aangesteld als president van de municipaliteit.

30 aug. 3 van de 7 raadsleden, die nog in dienst blijven, zullen voortaan bezoldigd worden.

25 sept. 's Nachts trekken benden door de stad, opstandige kreten roepend.

15 nov. De staatsgreep van Bonaparte (18 brumaire VIII -9 nov. 1799) in Oostende bekend gemaakt. Het Directoire ontbonden.

15 dec. Nieuwe melding : Bonaparte nu eerste consul.

1800. 4 jan. Op de Grote Markt wordt de constitutie van het jaar VIII voorgelezen. Slechte financiële toestand van de stad.

2 maart. Voortaan worden de departementen bestuurd door een "préfet", de gemeenten door een "maire".

Moeilijke aanstelling van een maire alhier.

april-mei. Zeegevechten vóór onze kust.

4 juni. A. Perlau tot maire aangesteld.

8 aug. Meer dan 200 vissers van onze kust, sommigen sinds 4 jaar gevangen, keren uit Engeland terug.

29 aug. Ex-burgemeester van Iseghem wordt raadslid.

Nieuwe conscriptie ingericht met mogelijkheid tot afkoping.

14 sept. De veerboot van Sas-Slijkens met terugkerende kermisgasten kapseist : 84 personen verdrinken.

10 okt. Huwelijk van Arnold Muscar met Isabelle Thérèse van Iseghem (niet van de ex-burgemeester).

november-december. Meer dan 100 zeelieden opgeëist en naar Brest weggevoerd.

(wordt voortgezet)

G. Billiet.

ARCHIEFSTUKKEN UIT DE TWEEDE WERELDOORLOG.

Het "Belgisch Staatsblad" van 3 maart 1978 publiceert een ministeriële omzendbrief aan de provinciegouverneurs over het gemeentearchief. Meer bepaald ten aanzien van de archiefstukken betreffende de Tweede Wereldoorlog worden de gemeenteoverheden verzocht zoveel mogelijk mede te werken met het "Navorsings- en Studiecentrum voor de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog", dat deel uitmaakt van het Algemeen Rijksarchief te Brussel. (adres : Leuvenseplein 5, 1000 Brussel ; telefoon :02/2184526).

Wat geldt voor de archiefstukken van de gemeenten zelf, geldt, mijn insziens, eveneens voor particulieren. Bijna alles heeft immers intussen geschiedkundige waarde gekregen. Regelmatig wordt de lijst gepubliceerd van giften en schenkingen aan het Navorsings- en Studiecentrum ... in de "Mededelingen" uitgegeven door het "Navorsings- en Studiecentrum...", dat elke gift (persoonlijke papieren ; dagboeken ; boeken ; klandestiene vlugschriften en bladen ; foto's ; interviews op band, persknipsels over de oorlog, concentratiekampen, weerstand, bevrijding, Koningskwestie, de epuratieprocessen en repressie) zeer erkentelijk aanvaardt !

Ook het Stadsarchief van Oostende of de Provinciale Bibliotheek (Koning Leopold III-laan 41, 8200 Brugge 2) zullen uw giften in dank weten te aanvaarden. Gooi niets weg zonder nadenken : één of ander archief of bibliotheek kan hiermee zijn verzamelingen nuttig aanvullen.

E. Smissaert

VRIJMETSSELARIJ ALS HISTORISCH VERSCHIJNSEL.

Vanaf 1977 begon, met Band I, het "Woordenboek van Belgische en Nederlandse Vrijdenkers" te verschijnen ; het wordt uitgegeven aan de Vrije Universiteit te Brussel (V.U.B.) door het "Centrum voor de studie van de Verlichting". Aflevering 4 van het zeer degelijke tweemaandelijke cultureel tijdschrift "Ons Erfdeel", jg 1977, publiceerde op blz. 571-588 van de hand van Robert La Roche een artikel over "Ontstaan en ontwikkeling van de vrijmetselarij in Vlaanderen en Nederland" ; vulgariiserend doch knap werk (met illustraties). Mej. Els Witte en de heer F. Borné hebben in 1972 bij Nauwelaerts te Leuven een omvangrijk werk uitgegeven : "Documents relatifs à la Franc-Maçonnerie Belge du 19e siècle". Zo bv. op het einde van de 18e eeuw telde "Les Trois Niveaux" van Oostende 15 katholieke leden, 4 protestantse en 1 Israëliet. Niet lang geleden verscheen ook een "Bibliografie" over de vrijmetselarij in België.

E. Smissaert

NATIONAAL BIOGRAFISCH W.-B.

Leven en werk van de schilder James Ensor, geboren te Oostende op 13 april 1860 en aldaar gestorven op 19 november 1949, worden gevat geschetst in een notitie door M. de Maeyer, hoogleraar R.U.G., in het "Nationaal Biografisch Woordenboek", deel 1 (Brussel, 1964), kol. 461-474. De Ensorbibliografie is zeer omvangrijk en werd op voortreffelijke wijze verzameld tot 1959 door de Oostendenaar Hubert De France : "James Ensor. Proeve van gecommantarieerde bibliografie". Brussel, 1960 (Bibliographica Belgica, 53).

Het "Nationaal Biografisch Woordenboek" bevat in deel 5 (gepubliceerd in 1972), biografische notities over twee Oostendse plastische kunstenaars :

- Constant PERMEKE (1886-1952) door R. Avermaete in kol. 682-686 (met bibliografie) ;
- Leon SPILLIAERT (1881-1946) door H.G. Verschraegen in kol. 823-836 (met uitvoerige literatuuropsomming).

E. Smissaert

EEN TOEKOMST VOOR ONS VERLEDEN - MERKWAARDIGE GEBOUWEN TE OOSTENDE.

EEN NEO-RENAISSANCEGEVEL IN DE TUIN VAN HET HUIS PRINSES STEFANIEPLEIN, 29.

In de tuin van dokter ROMBOUTS, Prinses Stefanieplein 29, staat een opmerkelijk huis in neo-Vlaamse renaissancestijl. Het gebouw, dat in baksteen is opgetrokken, telt gelijkvloers en één verdieping en neemt de volle breedte van de tuin in.

Boven, in het middenveld van de voorgevel, is een nis uitgewerkt die bekroond is met een schelpmotief. Daarin staat een kunstige, uit steen gehouwen kop die, volgens de aanduiding, de Franse auteur VEUILLOT (1) voorstelt. In de gevelvelden links en rechts van deze figuur werden stenen basreliëfs ingewerkt. Links is een uil op een open boek afgebeeld, rechts een bijenkorf (2).

De eerste verdieping telt vier vensters van klassieke vorm. Boven elk venster werd een bakstenen ontlastingsboog gemetseld die aan weerszijden afgesloten wordt door een vlakke aanzetsteen, terwijl de sluitsteen in het midden de vorm heeft van wat een dierenkop kan zijn. De gevelhoeken worden gedragen door twee allegorische koppen die halfverheven in de steen zijn verwerkt. In het midden, onder de vensters, komt een als gevelsteen uitgewerkt gedeelte voor, dat aan weerszijden versierd is met een schelpmotief. In het midden staat een ineengewerkte initialengroep waaruit op het eerste zicht een T en een V te halen zijn. De letters zijn geel van kleur op een blauwe achtergrond.

Langszij de deur, die aan de bovenzijde voorzien is van een rond venster, staat de Latijnse spreuk "RUS IN URBI" (3). Het gelijkvloers heeft benevens die deur twee rechthoekige vensters aan de linkerkant en een smaller venster rechts. De bovenverdieping is bereikbaar langs een gewone trap en bestaat uit één kamer, terwijl het gelijkvloers in twee ruimten is ingedeeld. In een van deze benedenplaatsen heeft duidelijk een open haard gestaan.

Over de oorsprong van dit huis tasten we vooralsnog volledig in het duister. Het geheel is naar alle waarschijnlijkheid ouder dan het huis nr. 29. Het geheel is naar alle waarschijnlijkheid ouder dan het huis nr. 29 (zie hierover het artikel van de heer Norbert HOSTYN in dit nummer). Dergelijke gevels komen bij mijn weten in Oostende niet voor. Ik meen echter een hierop lijkend exemplaar te hebben opgemerkt. In de Langestraat te Brugge. Naar oudere inwoners van de "square" me vertelden zouden vroeger méér van dit soort huisjes in de tuinen gestaan hebben. Mettertijd werden ze echter door de bewoners van het plein afgebroken en opgeruimd. Dit alles heb ik echter nog niet kunnen controleren, het is een informatie "van horen zeggen". Tot daar onze waarnemingen gedaan in verband met deze vondst. Wij danken van harte Dr. ROMBOUTS die ons van het bestaan van dit merkwaardig gebouw op de hoogte bracht en ons toestond er enkele foto's van te maken. Beelden en tekst kunnen ons misschien een idee geven van de oorspronkelijke bewoners van dit huis. Suggesties zijn dan ook welkom.

J.B. Dreesen

(1) L.-Fr. VEUILLOT (Boynes 1813-Parijs 1883) was een katholiek Frans schrijver, stichter van de krant "L'UNIVERS". Hij was voornamelijk bekend als een vurig verdediger van het ultra-montanisme.

(2) De bijenkorf is een symbool dat op meerdere wijzen kan verklaard worden: het is een symbool voor O.L.Vrouw, voor de Hoop, de Spaarzaamheid, de Rechtvaardigheid, de Overvloed, de Werkzaamheid, maar ook voor een klooster- of kerkgemeenschap ondergeschikt aan het gezag (Abt, Bisschop of Paus). Mogelijk is de laatstgenoemde betekenis van toepassing op de bijenkorf in het basreliëf. De uil op het open boek wijst in de richting van wetenschappelijk onderzoek.

(3) "RUS IN URBI" is een Latijnse spreuk die letterlijk "het land in de stad" betekent, d.i. een woonplaats die de voordelen van stad en platteland verenigt (MARTIALIS 12,57). Dit laatste kan erop wijzen dat het huisje gebruikt werd als buitenverblijf.

NEO-RENAISSANCE GEVEL in de tuin van het huis nr 29 op Het Prinses Stefanieplein.

De gevel tegen een achtergrond gevormd door de achterkant van de huizen in de Peter Benoîtstraat.

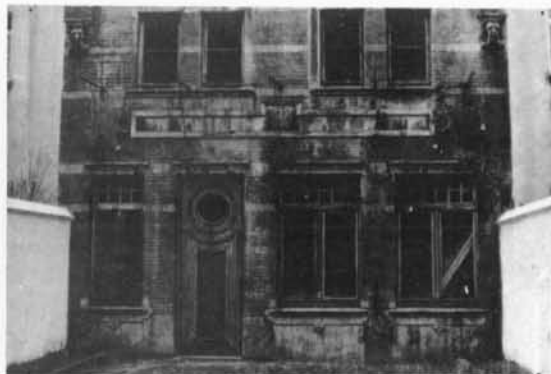
Een zicht op het bovengedeelte van de gevel

De kop van VEUILLOT en de uil op het boek.

De bijenkorf

Zicht op het benedengedeelte van het huis.

AKTUELE VISSERSTAAL.

Begin 1977 werd in opdracht van het Ministerie van Landbouw (Dienst voor de Zeevisserij) een "ENQUETE BIJ REDERS EN SCHEEPSJONGENS IN DE BELGISCHE ZEEVISSERIJ" gehouden. De resultaten van de studie door Monique TANGHE, lic. Sociologie, uitgevoerd werden begin maart gepubliceerd.

Uit de antwoorden op de vragen die gesteld werden plukken we de hiernavolgende pareltjes van aktuele visserstaal in verband met hun beroep :

Over de belangstelling voor de zee :

- van kleinsaf gaarne gedaan, dat zit in het bloed ;
- de zee moet er in zitten.

Over de omschrijving van het werk aan boord :

- evenveel als de matrozen met dit verschil : wij zijn ook heel de dag uit bed en zij slapen ;
- vuiltjes van allen opkuisen ;
- mannetje van alles, als zij werken zijn wij er ook ;
- hij hield wel zijn handen aan het touw maar hij trok niet.

Over aan- en afmonsteren :

- 'k heb de zak gekregen na een ruzie aan boord ;
- 't was altijd zagen en hertefretten ;
- de mannen hebben graag een jongen mee : "hij is het kind van het schip" ;
- ze veranderen van schip als van een paar sluffers.

Over eten :

- die jongens eten dag en nacht, die eten een heel brood en er moet nog wat bijliggen
- na 17 dagen in zee eten we geen nieuwbakken stuutjes meer.

Over de toekomst :

- aan mijn 25 jaar ga ik werken in de pakhuizen als er in die tijd nog vis is ;
- binnen enkele jaren verkopen we de garmaal per stuk ;
- we moeten zaaien voor we kunnen maaien.

Over de beroepsvereniging :

- lees ik hun boek dan heb ik al mijn buik vol en dan weet ik het ook.

Over overheidstussenkomst :

- de minister kijkt niet naar die 2.000 zwatelaars die daar aan de kust lopen ;
- wij hangen aan de staart, is er een kruimeltje of een beentje over dan is het voor de visserij ;
- Brugge heeft het van zijn nek geschud.

Over de toestand in het bedrijf :

- we waren maar gerust wanneer de post in staking was : dan kwamen er ook geen rekeningen binnen.

Over overbevissing en bescherming van de visstapel :

- ze gaan van de Noordzee een Sahara maken ;
- tussen de Denen hun netten (bedoeld wordt waarschijnlijk de netmazen) kun je met moeite een sulferstok steken ;
- de Zeemacht is een pracht van een dienst "met aan de kaaie liggen".

Over invoer van vreemde vis :

- zullen ze niet tegenhouden dan kan de minister zijn zakken niet meer vullen een visser zou meer haar op zijn tanden moeten hebben en een Deens chauffeur (die hier met een vrachtwagen vis komt) 10 minuten moeten geven om te vertrekken.

Over een nieuw comité dat opgericht wordt :

- ze gaan 2 à 3 tafels nemen en rest van de week zitten kaarten.

Deze pareltjes werden over geheel de kust geplukt, allemaal typisch Oostends zijn ze bijgevolg niet. Ze lonen echter de moeite om als staal van taalgebruik te worden vermeld.

J. Klausling

78/70

BIOGRAFISCHE GEGEVENS :

- Geboren te Oostende op 19 augustus 1797 ; zoon van Michel-Antoine VAN CUYCK (1764-1843) en Joanna-Maria KEMPE (1779-1809). Ze woonden aan de Sulferprijemstraat 3. Er was een tamelijk nauw familieverband met andere Oostendse kunstschilders : Edouard HAMMAN, Euphrosine BEERNAERT & Louis ROYON.
- Artistieke opleiding aan de Academie te Brugge (1811-1817). VAN CUYCK behaalde er in 1816 een "Eerste Prijs". De medaille, nog steeds in bezit van de familie VAN CUYCK, vermeldt :
"MICHEL VAN CUYCK REMPORTA LE PREMIER PRIX DE LA COMPOSITION ET LE SECOND PRIX D'APRES LA BOSSE A L'ACADEMIE DE BRUGES LE 14 JUILLET 1816".
- Michel VAN CUYCK huwt op 11 september 1820 te Oostende, met Marie-Louise VANDEVENNE. Ze krijgen 9 kinderen : MICHEL (1822-1890), CLEMENTIA (1824-1891), MARIE (°1825), EDOUARD (1828-1893), PAULINA (°1830), LOUIS (°1832), EUPHRASIE (°1836), JULIEN (1838-1901) & AUGUSTE (°1840). Ze woonden aan de Kerkstraat 41.
- Samen met François BOSSUET richtte VAN CUYCK de "SCHOOL VOOR TEKEN-& BOUWKUNDE" op te Oostende. Dat gebeurde op 12 december 1820, ten gevolge van een arrest van Willem I, daterende van 13 april 1817. M. VAN CUYCK werd de eerste bestuurder van die school, een voorloper van het huidige academietje in de Dr. L. Colenstraat.
- In de jaren voor 1827 was hij wellicht met een schip mee op zeehonden- & ijsberen- vangst in het Noorden.
- Omstreeks 1845 was hij op reis in Zuid-Schotland (Jedburgh ; Roxburghshire) en kwam hi hij ook te Grez-Doiceau nabij Waver.
- Voor de versiering van de stad ter gelegenheid van het huwelijk der Kroonprins (de latere Leopold II), schilderde VAN CUYCK de triomfboog die aan de ingang van de Sint-Thomasstraat werd opgesteld.
- Eind 1874 werd hij ziek. Zijn zoon Edouard verving hem als professor in de Tekenschool. Op 10 mei 1875 overleed Michel VAN CUYCK in zijn woning. Zijn kleinzoon Alphonse maakte een portret van de overledene op zijn sterfbed. VAN CUYCK werd op woensdag 12 mei 1875 te Oostende begraven.

ZIJN WERK.

Plaatsgebrek staat ons niet toe uitvoerig in te gaan op de esthetische aspecten van VAN CUYCK's geschilderd oeuvre. Samengevat kunnen we zeggen dat hij vooral Oostendse stads- en strandgezichten schilderde in wat men een "romantisch-realistische" stijl noemt : min of meer exacte weergave, gepaard aan een romantische visie, die dan vooral in een zoeterig coloriet tot uiting komt. Naast schilderijen leverde VAN CUYCK ook tal van ontwerpen voor litho's, die afzonderlijk of in albums verkocht werden aan toeristen die ze als souvenirs naar huis meenamen. We hebben een sterk vermoeden dat zijn Oostendse gezichten, geschilderde dan, ook voornamelijk door welstellende toeristen als souvenirs werden gekocht.

Dat VAN CUYCK ook buiten Oostende zijn inspiratie haalde, bewijst het lijstje van de tot nu toe door ons gekende werken dat hieronder volgt. Vanzelfsprekend is dit lijstje voor aanvulling vatbaar.

1. Een suite van 22 schilderijtjes voor Herman KESSELS' walvispaviljoen (1827-1828). Ze stelden o.m. voor : "Drie visserssloepen slepen de walvis tot aan de haven van Oostende", "Het openen van de dode walvis", "Het Handelsdok met gezicht op Kessels' paviljoen" en verder taferelen met jachten op zeehonden en ijsberen.

2. BERGLANDSCHAP.
3. ABDIJRUINE AAN DE OEVERS VAN EEN MEER (zwaael)
beide te Brugge geëxposeerd in 1843.
4. GREZ-DOICEAU, WEG VAN LEUVEN NAAR NAMUR.
5. JEDBURGH-ABBAY IN ROXBURGHSHIRE.
beide te Brugge geëxposeerd in 1846.
Het Stadsarchief te Brugge bewaart een schrijven van VAN CUYCK in verband met deze twee schilderijen. Hij vermeldde o.m. de prijzen die hij ervoor vroeg : 300 F. voor 4 & 250 F. voor 5. Beide schilderijen kregen een slechte kritiek in de "Journal de Bruges".
6. DE BRIK "DUC DE BRABANT" IN HET PAKIJS. SHETLAND 1846.
Een marine, van middelmatige schilderij-kunstige kwaliteit, maar met hoge documentaire waarde.
Brussel, Kon. Museum van het Leger en van de Krijgsgeschiedenis.
Afgebeeld in L. Leconte, Les ancêtres de notre force navale.
7. DE GROTE MARKT TE OOSTENDE ANNO 1641.
In 1846 door de Stad Oostende besteld ; vernield in 1940.
Afgebeeld in Foutry, Merkwaardige bladzijden p. 33.
8. DE MARKTPLAATS TE GREZ.
Eertijds Oostende, Stedelijk Museum.
9. KASTEEL TE GREZ.
Te Brussel geveild in 1953 (Paleis voor Schone Kunsten).
10. VLAAMSE KERMIS.
Oostende, Museum voor Schone Kunsten.
Een boerenkermis in open lucht, geschilderd in de zuiverste Ferdinand DE BRANCKELER-stijl. Het pendant van dit schilderij ging verloren tijdens W.O. II.
11. DE KERKSTRAAT TE OOSTENDE GEZIEN VANAF DE MARKT.
Oostende, Museum voor Schone Kunsten.
Geëxposeerd in het Heemkundig Museum.
12. HET STRAND TE OOSTENDE.
Oostende, verzameling Wwe H. Serruys.
13. DE ZEEDIJK TE OOSTENDE OMSTREEKS 1860.
De dijk, nog praktisch onbebouwd, in de verte het Eerste Kruisal.
Oostende, Museum voor Schone Kunsten.
14. HET "GROOT STRAND" TE OOSTENDE OMSTREEKS 1860.
Oostende, Museum voor Schone Kunsten.
Geëxposeerd in het Heemkundig Museum.
15. HET "GROOT STRAND" TE OOSTENDE.
vertoont tal van overeenkomsten met nr 14.
Oostende, Museum voor Schone Kunsten.
Geëxposeerd in het Heemkundig Museum.
16. "TRI A LA PERCHE". VLAAMSE KERMIS.
In 1866 te Brugge geëxposeerd.
17. Een AQUAREL, door VAN CUYCK geschonken voor de tombola ten voordele van de Armen van Oostende. 1871.
18. AQUAREL.
19. LANDSCHAP.
Beide door VAN CUYCK geschonken voor de tombola ten voordele van de bouw van een nieuw hospitaal te Oostende, juli 1871.
20. LANDSCHAP.
Gift van Jean ELLEBOUDT aan het Oostends Museum, Vernield in 1940.
21. AQUAREL.
22. BERGLANDSCHAP.
Beide destijds in het Oostendse Museum (Legaat BRASSEUR), maar vernield in 1940.
(In een volgend nummer een lijst van litho's naar VAN CUYCK's ontwerpen).

OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING "DE PLATE" : JAARVERSLAG 1977.

1. BESTUUR.

Maakten deel uit van het bestuur op 31 december 1977 :

de heer A. VAN ISEGHEM voorzitter
de heer O. VILAIN ondervoorzitter
de heer J.B. DREESEN secretaris
de heer G. VERMEERSCH penningmeester
mevrouwen N. DE TAEYE en J. VALKENBORG en de heren F. BOEHME, F. EDEBAU,
L. HOLLEVOET, N. HOSTYN, J. KLAUSING, W. MAJOR en E. SMISSAERT.

Deelname aan vergaderingen, werkgroepen en commissies.

- a. In de loop van het jaar werden 8 bestuursvergaderingen gehouden.
- b. De kring was vertegenwoordigd door minstens een lid van de raad van beheer :
 - op 6 vergaderingen van de Stedelijke Commissie voor Bouwkundig Erfgoed door de heren J.B. DREESEN en N. HOSTYN ;
 - op 6 vergaderingen van de Culturele Raad van Oostende door Mevrouw J. REMAUT of door de heer O. VILAIN ;
 - Op twee vergaderingen van de Werkgroep KURSAALPROGRAMMATIE (C.R.O.) door de heer VILAIN ;
 - Op twee namiddagbijeenkomsten voor de samenstelling van de brochure "10 jaar Culturele Raad van Oostende" door mevrouw VALKENBORG.
- c. De Algemene Statutaire Vergadering ging door op 16 juni 1977. Alle effectieve leden waren aanwezig. De heer F. BOEHME werd aangesteld tot erebestuurslid voor het leven. De heer N. HOSTYN stelde zich kandidaat en werd verkozen tot lid van de raad van beheer.
- d. Secretariaat. Het secretariaat van de kring verwerkte tijdens het jaar 230 stukken briefwisseling.

2. LEDEN.

De kring telde op het einde van het jaar 352 leden. Dit is een verhoging van 28 leden ten overstaan met 1976.

Voor de ledenwerving en de inning van lidmaatschapsbijdragen hebben zich voornamelijk mevrouw VALKENBORG en de heren DREESEN en VERMEERSCH ingezet.

a. Necrologie.

In de loop van het jaar ontvielen ons de volgende leden :

de heer Robert BONTE, de heer Georges BRYON, de heer Georges DEGRIJSE, de heer Victor DE RAMEE, de heer Luc VERMEULEN, mejuffrouw Rosanne ENGELS.

3. ACTIVITEITEN.

a. Voordrachten

Er werden 8 lezingen gegeven te weten :

donderdag 27 januari 1977

OOSTENDE NA DE TWEEDE WERELDOORLOG

Filmvoorstelling van de heer N. HOSTYN

75 aanwezigen.

donderdag 24 februari 1977

STENE LUCHTVAARTSTATIE

Voordracht met dia's door de heer W. MAJOR

52 aanwezigen.

donderdag 24 maart 1977

VIJFKWARTSEEUW MALE

Voordracht met dia's door de heer F. GEVAERT

73 aanwezigen.

donderdag 28 april 1977

OOSTENDE KARNAVAL en IK ENSOR

Filmvoorstelling gecombineerd met een audiovisueel spektakel
ingeleid en gecommentarieerd door de heer F. EDEBAU.

182 aanwezigen.

donderdag 26 mei 1977

EDELSMEDEN EN HUN KUNST TE BRUGGE EN IN WEST-VLAANDEREN

Voordracht met dia's door de heer E.H. C. DENORME

55 aanwezigen.

donderdag 22 september 1977

HEEMKUNDE ALS VRIJETIJDSEBESTEDING

Voordracht door de heer D. VERSTRAETEN

60 aanwezigen.

donderdag 27 oktober 1977

HET WESTVLAAMS DIALEKT

Voordracht door de heer DEBRABANDERE

72 aanwezigen.

donderdag 24 november 1977

DE WALVIS VAN OOSTENDE

Voordracht met dia's door de heer W.M.A. DESMET

85 aanwezigen.

b. Podiumoptredens :

- zondag 15 mei 1977

OPTREDEN VAN HET KOOR VAN HET CONSERVATORIUM VAN OOSTENDE

102 aanwezigen.

- zaterdag 17 december 1977 werd een OOSTENDSE LIEDERENBUNDEL gebracht
en gezongen door de heer J. KLAUSING.

85 aanwezigen.

c. Studiereis :

zondag 19 juni 1977

STUDIEBEZOEK AAN DE WESTKUST

onder leiding van de heer J.B. DREESEN met bezoeken aan het ~~VISSERMUSEUM~~, het
FLORISHOF, het ORGELMUSEUM en de TER DUINENABDIJ.

45 deelnemers.

d. Studiedagen

- op 23 april 1977 namen de heren J.B. DREESEN en J. KLAUSING deel aan de
STUDIEDAG in verband met heemkunde die door het Verbond te Brugge werd
ingericht.

- op 25 mei 1977 namen de heren DREESEN, EDEBAU, HOSTYN, KLAUSING, VAN ISEGHEM
en VILAIN deel aan het colloqium i.v.m. DE PROBLEMATIEK i.v.m. HET BEHOUD
VAN DE OUDE STADSGEDEELTEN dat in het Feest- en Kultuurpaleis georganiseerd
was.

e. Andere activiteiten :

a. Jaarlijkse veiling

Op donderdag 27 januari 1977 onder leiding van de heer VILAIN vond de
jaarlijkse veiling plaats, voorbehouden aan de leden. Er werden 70 stukken
geveild.

b. Tentoonstelling in TERHAND.

Op zondag 7 mei 1977 werd in TERHAND, gemeente GELUWE, stad WERVIK een
tentoonstelling "NOORDELIJK GELUWE" georganiseerd waaraan de Kring haar
medewerking verleende met een reeks voorwerpen verband houdende met PASTER
PYPE die in deze gemeente geboren werd.

Mevrouwen DE TAEYE en DREESEN en de heren DREESEN, KLAUSING en VAN ISEGHEM
vertegenwoordigden de Kring op de opening van de tentoonstelling. Deze ten-
toonstelling trok meer dan 2.000 bezoekers.

c. Bezoek van zustervereniging

Op 20 november bracht BACHTEN DE KUPE een bezoek aan Oostende. De heer DREESEN zorgde voor de organisatie van dit bezoek waarbij KURSAAL, HEEM-MUSEUM en SINT-SEBASTIAANSGILDE bezocht werden. Verleenden hun medewerking de heren MAJOR, HOSTYN, VERMEERSCH, VAN ISEGHEM en VILAIN.
Er waren 32 bezoekers.

d. Weekend van de toerist

In de maand juli verleende de Kring haar medewerking aan het WEEKEND VAN DE TOERIST, een initiatief van de stad Oostende. Gedurende gans het weekend werd het museum kosteloos opengesteld voor de toerist.

e. Viering van een bestuurslid

Op zondag 15 mei vierde Kring haar doudste en verdienstelijk bestuurslid Mevrouw J. VALKENBORG, ter gelegenheid van haar 80ste verjaardag. De huldiging gebeurde in de trouwzaal van het Stadhuis, werd opgeluisterd door het koor van het Conservatorium en gevolgd door een receptie. Er waren 102 aanwezigen.

4. MUSEUM.

a. Bezoekers.

4200 personen bezochten in het jaar 1977 het museum. Dit is ten overstaan van 1976 een vermindering van een 800 personen. De oorzaak hiervan is te zoeken bij het verminderend bezoek van Engelse toeristen.

b. Inventaris.

Door de heer N. HOSTYN werd in de loop van de maand maart de inventaris van het HEEMMUSEUM opgemaakt en ter beschikking gesteld van de kring. Van deze inventaris werden 3 exemplaren in fotocopy afgetrokken.

c. Aankopen.

Door de kring werden aangekocht :

- een schilderij voorstellende DE BRAND VAN HET LUNAPARK
- een IJSKREEMWAGEN die achteraf volledig gerestaureerd werd door de heren VAN DUYVENBODEN en VERMEERSCH.
- een sierbord SIMON STEVIN
- een programma LA TERRASSE.

d. Aanwinsten.

De hiernavermelde personen schonken de volgende voorwerpen aan de Kring.

- dokument geboorteakte grootvader	(	de heer J. HERMANS
- dokument uit 1760 i.v.m. COUNEYE	)	de heer J. BRYs
- foto ontploffing stadhuis in 1940	(	mevr. VANDERMEULEN-DEMEESTER
- zwart velouren handtas met geborduurde bloemmotieven	)	
- een houten handschoenhouder	(	
- een handschoenopener	)	
- een oude filter voor waterkraan	(	de heer A. VAN ISEGHEM
- een oud plan op lijnwaad	)	
- stuk schroefashouder van de VINDICTIVE	(	mevr. LOBIE
- model van een golfbreker	)	de heer VAN HEULE
- vier muziekpartituren	(	de heer ASAERT
- foto in verband met BARGEVAART	)	de heer ROOSE
- foto klein strand Oostende vóór 1914	(	mevrouw BOSSIER
- suiker- en kaarsepan in verlakte email	)	mevr. MONSEWEYER

- 3 stukken kantwerk
 - folkloristisch schilderij "Bonestraat"
 - kerfzaag, moulurezaag en tastvoet
 - inktstel in koper 19e eeuw
 - foto "Mars voor oude zeebonken 1914"
 - waarschuwbord uit W.O. I
 - vier werkklapjes uit 1883
 - schilderij "Oude Pildage"
 - kousenbreimachine 1905
 - volkse herinnering aan een plechtige
kommunie van vóór W.O. I
 - een exemplaar DUINENGALM 281205
 - een reeks snap-shots Oostende
 - getuigschrift tweede prijs wiskunde
Koninklijk Lyceum 1909
 - 5 diploma's eretekens 14-18 op naam VAN WAMBEKE
 - 4 wimpels van kaartenvereniging
2 van Oostende, 2 van Brugge
 - portretfoto ALBAN CHAMBON
 - foto-maquette van een geplande, maar nooit
uitgevoerde industriezone, te Oostende
 - een plattegrond PORT OF OSTENDE
 - een exemplaar obligatie 100 fr der Leening
van 25.172.500 fr Oostende 1898
- mevr. BORRENS
 - mevr. DEBROCK
 - de heer HOLLEVOET
 - de heer BOEHME
 - de heer MONTENY
 - mevr. MESEURE
 - mevr. HALEWYCK
 - mevr. DECHERF
 - mevr. HERRLING
 - de heer IPPEL
 - de heer VAN ISEGHEM
 - de heer CARETTE
 - de heer BERARD
 - mevr. DESCHEPPER
 - mevr. VAN TROOST
 - (
 -) de heer P. VERRAERT
 - (
 -)
 - de heer VANDAMME

e. Bruikleen.

Een reeks stukken verband houdende met Paster Pype werden gedurende een week ter beschikking gesteld van het Organisatiecomite in TER HAND voor de tentoonstelling GOLVEND GELUWE.

f. Zorgden voor het museum.

de heren VERMEERSCH en VAN DUYVENBODEN stonden in voor de uitbating. Mevrouw DE TAEYE en de heren HOSTYN en LAGA zorgden voor het instandhouden, het uitbreiden en het tot zijn recht komen van de verzameling.

g. Herschikken van het archeologisch gedeelte.

In het najaar werd door de zorgen van de heer EDEBAU en onder leiding van de heer E. COOLS een begin gemaakt met de herschikking van de verzameling CHOCQUEEL.

5. TIJDSCHRIFT.

Het tijdschrift verscheen op de voorgestelde data in januari, februari, maart, april, september, oktober, november en december. In bepaalde nummers werd bijzondere aandacht gewijd aan een aspect uit het Oostends leven.

In het totaal werden 149 bladzijden waarvan 19 blz. illustratie uitgegeven, gespreid over 8 nummers.

Zorgden voor de publicatie van het tijdschrift : de heren VILAIN, DREESEN, KLAUSING, MAJOR en SMISSAERT alsook een reeks toevallige medewerkers.

De heer KLAUSING maakte een INHOUDSTAFEL op van de eerste vijf jaargangen.

J.B. Dreesen
secretaris

A. Van Iseghem
voorzitter

LAATSTE NUMMER.

Dit extra-groot nummer is het laatste vóór-zomerse nummer. Het volgende nummer, dat nr 9 zal dragen, verschijnt begin september a.s.. Niet alleen de redactie, maar ook onze kas mag wat rusten!

OOSTENDSE STRAATNAMEN (vervolg).

Mijn bijdrage "Aanvullingen en verbeteringen" op "Oostendse straatnamen gewijzigd in de 19e en 20e eeuw" werd door de hh. Vilain en Ippel ook van aanvullende nota's voorzien.

Om dit delikate onderwerp uit te praten moet rekening gehouden worden met twee problemen die zeker de studie van dergelijk onderwerp niet vergemakkelijken. Het eerste, hoe worden straatnamen gegeven en gewijzigd. Het tweede, waar zijn die gegevens in het Oostendse archief terug te vinden.

Het geven van namen aan nieuwe straten was tot kort na de Tweede Wereldoorlog een aangelegenheid die uitsluitend in de bevoegdheid lag van het Schepencollege dat zijn beslissingen al dan niet aan de Gemeenteraad kon mededelen. Meestal gebeurde dit niet.

Wijzigingen van straatnamen gebeurden ofwel bij petitie uitgaande van de bewoners van een straat, ofwel op initiatief van het Schepencollege zelf. Alleen in het eerste geval werd dit in de Gemeenteraad behandeld.

Een omzendbrief van de Heer Minister van Binnenlandse Zaken dd. 7 februari 1949 regelde eerst op definitieve wijze het hele vraagstuk en bepaalde o.m. dat de Gemeenteraad uitsluitend bevoegd is tot het wijzigen van straatnamen.

Het feit, dat alle beslissingen door het Schepencollege in dit verband genomen vóór 1940 in de brand van het Stadhuis in mei 1940 zijn verloren gegaan, maakt het eenieder zeer moeilijk om de juiste datum te bepalen waarop straatnamen werden gegeven of op initiatief van het Schepencollege werden gewijzigd, vóór 1940. Enkele voorbeelden. Wanneer juist de straatnamen, afgeleid van Europese hoofdsteden, het daglicht zagen is mij een raadsel. Op welke datum juist de Keizerskaai de Vindictive-laan is geworden, is mijn onbekend.

Zoals de hh. Vilain en Ippel heb ik mij voor de behandeling van dit onderwerp vooral gesteund op bronnen die op de Stadsbibliotheek berusten en op stadsplannen. Bijkomende gegevens heb ik wel gehaald uit de Rijksarchieven en uit het Provinciaal Kadaster.

Verder wil ik erop wijzen dat ik bijna uitsluitend rekening heb gehouden met wijzigingen van straatnamen die door het Oostendse stadsbestuur werden beslist en niet door de besturen van aangrenzende gemeenten werden ingevoerd.

Op de aangegeven verbeteringen die de auteurs voor juist aanvaardden, keer ik niet terug. Wel wens ik de betwiste punten nader te belichten met opgave van bronnen.

De Montenegrostraat werd bij beslissing van het Schepencollege dd. 25.1.1938 de Narcissenlaan. (Zie interpellatie van de Heer Porta op 23 dec. 1938, Gemeenteblad 1938, blz. 839.).

De vermelding door Bochard "Petite Rue Christine" is een foutieve opgave van de auteur. De enige officiële benaming is Christinastraat (Zie Feuille d'Ostende, 4115, 2 mei 1858).

Wat de "Thomas de Grysperrestraat" betreft, deze benaming heb ik neigens teruggevonden, tenzij bij A. Sleeks, die niet vermeldt waar hij deze benaming zou aangetroffen hebben. Ik blijf deze benaming als onbestaand beschouwen. Het moet trouwens eens gezegd worden dat er in het historisch gedeelte van de publikaties van A. Sleeks heel wat onnauwkeurigheden en vergissingen zijn geslopen. Dit was het gevolg van het raadplegen van een beperkt aantal werken, die, behalve deze van Vlietinck, niet altijd ten volle betrouwbaar blijken te zijn. Terloops wil ik er nog op wijzen, dat nog in 1928 de oud-bibliothecaris, de heer C. Loontjens zich vergalopheerde door te beweren dat de naam "Sint-Thomas" aan deze straat gegeven werd ter herinnering aan oud-burgemeester Thomas Ray.

De "Rue du Travail" werd bij beslissing van de Gemeenteraad op 27 sept. 1912 gewijzigd in "Scholenstraat" (zie "Rapport sur l'administration", 1912, blz. 181).

"Francis Verestraat". De "Tilman-Suysstraat" was een straat die bij de planning van de O.P.E.X. voorzien werd in de verlenging van de "Westhinderstraat" maar zoals zovele van deze straten van deze wijk, bv. de Pol Bestenbustel- ; de Pasquini-, de Thomas Ray-, de Felix Laureys-, de Antoin^e Felpairestraat, nooit werd aangelegd. De "Francis Verestraat" daarentegen kwam wel tot stand bezuiden de "Mansfeldstraat" (zie stadsplannen).

"Hendrik Serruyslaan". Op het plan van 1839 staat alleen de "Werfstraat" aangeduid tussen de Sint-Jozefstraat en de "Keizerskaai" (Voor de naamwijziging, zie "Feuille d'Ostende, 4115, 2 mei 1858).

"Nieuw Kerkplein" kan al dan niet een naam zijn voor een deel van het huidige "Hertogenplein" (zie stadsplan 1946).

"Leopold II gaanderij" was wel de officiële benaming van de "Glazenstraat", die de geschiedenis inging onder de naam "Impasse de la rue de Flandre. De naam vloeide voort uit de naam die het hotel droeg waardoor deze gaanderij werd getrokken, nl. het "Hôtel Léopold II" van de Heer David. De meest gebruikte benaming was trouwens ook "Galerie Léopold II".

"Léopold I plein". "Place de la Commune" autrefois "Place Elliptique" (Kadaster 1879).

"Meidoornstraat". (Zie beslissing van de Gemeenteraad op 26 oktober 1962). Tekstueel staat vermeld "de verlenging van de Spaarzaamheidstraat te wijzigen in Meidoornstraat". (Gemeentebld 1962 blz. 1600-1604). De auteurs vermelden trouwens zelf de straatnaamwijzigingen tot "Eigen Haardstraat" en "Irisstraat", waarom dan ook niet de "Meidoornstraat" vermelden ?

"Polderstraat". De eerste benaming was niet de "Gistelsesteenweg" maar wel de "Polderstraat", die van bij de planning van het stratennet van het Hazegras als de voornaamste straat van deze nieuwe wijk werd beschouwd. Zij was de verbinding tussen de Sint-Thomasbrug (Kappellebrug), de "Nieuwe Markt" en de Sinte-Catherinapoort of Keizerspoort. Omwille van haar belang was zij ook de eerst geplaveide straat van het Hazegras. (Zie Algemeen Rijksarchief, Brussel, Geheime Raad, 283.).

"Van Dijkstraat" wijziging door de Gemeenteraad op 27 nov. 1970 doorgevoerd. (Zie Gemeentebld 1970, blz. 1344).

"Leffingestraat" benaming die bij de vorming van de Sinte-Catherinapolder ontstond, naast de benaming "Langestraat". Deze laatste naam staat nog o.m. vermeld op de kadastrale kaart van Popp van Mariakerke en op het Algemeen Plan van de Sinte-Catherinapolder opgemaakt in 1859 en herzien in 1893 en is zeker geen vervorming bij verstrooidheid doorgevoerd. Beide benamingen werden gebruikt. Voor de Oostendenaars was het de Leffingestraat, voor de mensen van buiten de stad was het de Langestraat.

Het ganse debat rond dit onderwerp wijst er eens te meer op dat men voor ernstig historisch onderzoek -voor zover mogelijk- terug grijpen moet naar originele bronnen en dat men ook deze aan de nodige historische kritiek moet onderwerpen.

Tenslotte hou ik eraan de Heer Vilain te danken voor twee correcties, die hij op eigen initiatief, aan de tekst van mijn vorige bijdrage heeft aangebracht om alle misvatting te vermijden.

D. Farasyn.

VEILINGPRIJZEN.

Op een boekenveiling welke op 17 maart te Brugge plaats had hebben we volgende prijzen genoteerd :

CHAM : Tribulations des bains de mer d'Ostende	6.000 F. ;
A. VERBOUWE : Iconografie van het Arrondissement Ieper (1953)	2.000 F. ;
A. VERBOUWE : Iconografie van het Arrondissement Oostende (1957)	2.400 F. ;
J. LEROY : James Ensor (1922)	11.000 F. ;
Burgerwelzijn : 92 jaargangen (vanaf 1858)	65.000 F.

Bij die prijzen dient men nog telkens 30 % opgeld te rekenen.

Vele gebeurtenissen of personen hebben in de geschiedschrijving sinds lang een tamelijk vast beeld gekregen. Het gebeurt echter soms dat nieuwe ontdekkingen een feit of een personage nader kunnen omschrijven of toelichten.

Reeds onder markies de Prié, gevolmachtigd minister naast de gouverneur-generaal prins Eugene van Savoye, had de Oostenrijkse regering gepoogd de Zuidelijke Nederlanden economisch te ontvoogden. Nog vóór het Barrièretraktaat (1715) voeren schepen van particulieren vanuit Oostende naar Indië, met octrooien van de Raad van State. De reizen wierpen zeer hoge winsten af. Factorijen onder Oostenrijkse vlag werden in China en Hindoestan opgericht. Met het voorbeeld van de compagnie van Maximiliaan Emanuel (1) voor ogen en naar het model van de Nederlandse, Franse en Engelse geoc-trooïëerde compagnieën, stichtte de Oostenrijkse regering in 1722 een Indische Compagnie, de zgn. "Oostendse Compagnie" (2). Het was de bedoeling de onderlinge concurrentie van de particulieren op te heffen en het verzet van Engeland en de Verenigde Provinciën beter te kunnen bestrijden (3). De keizer, Karel VI, bleef de compagnie steunen tot in 1727. Toen begon hij te vrezen dat hij de instemming van de zeemogendheden niet zou bekomen om zijn erfenis aan zijn dochter Maria Theresia te verzekeren. Hij ging in op het ultimatum dat Engeland, Frankrijk en de Verenigde Provinciën hem zonden en schorste de compagnie. In feite bleef ze nog bestaan tot 1793, maar mocht niet langer met Indië handel drijven.

Bovengeschetst relaas uit de Oostendse geschiedenis is ruim bekend en diverse keren uitvoerig beschreven (4).

Al met al hitste de oprichting van de Compagnie aardig de gemoederen op in 1722 en volgende jaren, o.m. in de Verenigde Provinciën, die krachtig protesteerden omdat zij hun handelsbelangen in het gedrang zagen gebracht. Een merkwaardig document illustreert dit, toen in 1723 een student het waagde, op de verdediging van zijn doctoraat in de rechten voor de Utrechtse Academie, te pleiten voor het goed recht van de Oostenrijkse Nederlanden op eigen handel met Indië (5). Bedoelde passage drukken wij - in vertaling (6)

-
- (1) "Compagnie royale des Pays-Bas négociant aux places et lieux libres des Indes orientales et de la Guinée" : opgericht in 1698 ; het bleef echter bij de uitvaardiging van een octrooi, dat als een voorloper kan worden beschouwd van dat van de Oostendse Compagnie.
 - (2) Antwerpen verschafte de twee derden van de kapitalen, zodat de Compagnie in feite de naam "Antwerpse Compagnie" verdient ; toch vertrokken de schepen uit Oostende en werd hun lading, bij de aankomst te Oostende, in onze stad verkocht.
 - (3) De Compagnie maakte de Zuidelijke Nederlanden voor de koloniale waren onafhankelijk van de Verenigde Provinciën en concurreerde in Engeland, door de binnengesmokkelde thee, met de Engelse Oost-Indische Compagnie.
 - (4) Onlangs nog door onze stadsgenoot Eduard J. BAELS, "...De Oostendse Compagnie" (Oostende, Erel, 1972, 8°, 160 blz.)
 - (5) Bron : Acta et decreta senatus. Vroedschapsresolutiën en andere bescheiden betreffende de Utrechtsche Academie, uitgegeven door G.W. Kernkamp. Deel II : april 1674-april 1766. (Utrecht, 1938), blz. 279-280 (Werken uitgegeven door het Historisch Genootschap, gevestigd te Utrecht. 3e serie, nr 68).
 - (6) Oprechte dank voor de bekwame hulp van R. Dehamers, lic. class.

met de Latijnse tekst in voetnota (7) - volledig af :

[4 november 1723]

"Nicolas Conrad Hupka stamde uit Frankfurt am Main en ambieerde in de Rechten de grootste onderscheiding. Na de derde ondervraging (van de kandidaat) en vooraleer de voorzitter tot de stemming kon cværgaan, rees bezwaar van de kant van de weledele heer Otto, die dan als promotor fungeerde. Volgens hem was een van de bijstellingen, die de kandidaat aan zijn dissertatie had toegevoegd, niet opportuun omdat ze niet scheen te passen in de heersende situatie. De inhoud van die bijstelling - de negende in de reeks - was : "Krachtens het volkerenrecht zal het altijd en immer toegestaan en geoorloofd zijn dat alle volkeren en dus ook de volkeren van Oostenrijks België een zeevaartakkoord sluiten met handelsoogmerk op het verre Indië". De commissie, die door de voorzitter om zijn mening werd gevraagd, drukte zich zo uit :

"Daar nu toch deze materie de Belgen van de Verenigde Provinciën tegen de Belgen van Oostenrijks gebied in zeer hevige twisten in het harnas jaagt, (menen wij dat-) deze bijstelling inopportuun en onduldbaar is, omdat ze zouden kunnen menen dat wij ons het recht aanmatigen in dit geschil een rechterlijke uitspraak te vellen. Daarom menen wij dat de kandidaat niet tot doctor mag promoveren als die bijstelling niet wordt weggelaten bij het herdrukken van die twee bladzijden, die de bijstellingen bevatten, en als de kandidaat niet zou beloven dat hij er zal voor zorgen dat dit zo zal gebeuren".

De kandidaat verklaarde zich daartoe bereid en Otto promoveerde Hupka tot J.U.D. (Juris utriusque doctor : doctor of meester in beide rechten).

E. Smissaert.

-
- (7) "Post tertium examen Nicolai Conradi Hupka, Francofurtensis ad Moenum, qui summos in Jure honores petebat, antequam Rector suffragia colligeret, clariss. Otto, qui tum Promotiris partes sustinebat, dixit, inter corollaria, quae candidatum dissertationi suae addiderat, esse unum sibi non visum, quod praesenti tempori convenire, non videretur. Huius corollarii, quod erat numero IX, verba erant : "Navigatoriam, negotiationis causa, extremos ad Indos inire societatem, ubi omnibus aliis, ita et Austriaci Belgii populis gentium jure licitum semper erit atque permissum". Senatus a Rectore sententiam rogatus, ita censuit : quandoquidem ea res cum maxime gravissimis contentionibus illis paginis, quae corollariis occupabantur, de integro impressis, hoc omissum esset et candidatus se, ut ita fieret, curaturum promitteret".

HET V.V.F.

In het V.V.F. Streepje van maart lezen we het volgende stukje, dat we met een beetje mea culpa overnemen :

ONZE BIBLIOTHEEK. In "DE PLATE" tijdschrift van onze goede vrienden publiceert de heer O.V. een stukje in verband met de V.V.F.-Bibliotheek, waarin hij toch een zeer voorbarige konklusie trekt. Het is misschien nuttig even te herinneren dat wij nooit in ons tijdschrift, noch via ons bestuur laten verstaan hebben dat één of andere groep of persoon zou verantwoordelijk zijn voor het verdwijnen van boeken. Dat kunnen we niet ... eenvoudig omdat onze bibliotheek openbaar is - inderdaad men hoeft geen V.V.F.-lid zijn om onze bibliotheek te raadplegen - en er bovendien naast onze eigen leden en de leden van de "De Plate" ook andere verenigingen van ons lokaal gebruik maken, m.a.w. wij verdenken niemand, maar wensen ook géén bepaalde groep uit te sluiten en zodoende de mogelijke fout voor ons en/of de resterende groepen te reserveren. Buiten dit, niets dan lof voor het tijdschrift "De Plate" dat er de laatste jaren goed op vooruit is gegaan, o.m. dank zijn de heer O.V.

VONDSTMELDINGEN.

OUDE WATERPUT.

De Heer De Ketelaere, apotheker in het gekende huis "DE OLIFANT", hoek Kerkstraat 16 - Witte Nonnenstraat meldde ons het bestaan van een waterput onder dit huis.

Ter plaatse vonden wij onder een bakstenen keldervloer die ongeveer 2,5m onder het straatniveau ligt een waterput afgedekt met een klassiek gietijzeren deksel.

De ronde put heeft een doorsnede van ongeveer 2 m. Vanaf de opening loopt de wand schuin naar beneden om op ongeveer een halve meter diepte op de rechte wand over te gaan. De put stond vol water, maar bij nader onderzoek bleek hij tot op 75cm van het deksel vol te steken met puin en gruis, terwijl deze substantie naar de wanden toe overging in modder. In dit gedeelte kon een lange stok tot twee meter diepte gestoken worden.

Het centrum van de put ligt op 10 meter van de rooilijn van de Kerkstraat en op 2 m van die van de Witte Nonnenstraat. Uit welk soort baksteen de put is opgebouwd kon niet uitgemaakt worden vanwege het water. De vloer van de kelder geeft in verband met de ouderdom van de put geen aanduiding. De hiervoor gebruikte baksteen is van het gewone model dat in een normaal patroon gemetst werd.

Over de oorsprong kunnen wij voorlopig slechts het volgende noteren. Waterbevoorrading is in het late middeleeuws Oostende altijd een probleem geweest, waaraan men trachtte te verhelpen door het graven van putten, die echter minderwaardig water opleverden.

Een mijlpaal in de verbetering hiervan moet de bouw van het Waterhuis geweest zijn.

Gezien de Kerkstraat een zeer oude Oostendse straat is, die praktisch altijd bebouwd is geweest en het onwaarschijnlijk is dat een put achteraf in een kelder gegraven werd, (meestal werd een huis op een put gebouwd), mogen we de oorsprong wel ergens in de eerste helft van de 17de eeuw situeren.

Nader onderzoek van de inhoud van de put zou waarschijnlijk meer aanduidingen kunnen opleveren.

RESTEN VAN HET OUD RANGEERSTATION.

In de Boogschuttersstraat kwamen bij grondwerken, rechtover de villa die het nummer 6 draagt, boogvormige muren bloot. Zij waren gedeeltelijk in baksteen en graniet, ongeveer 1 meter hoog en bijna even breed. Volgens de verklaringen van de werklui waren deze muren van uitstekende kwaliteit qua metselwerk. Bij nader onderzoek bleken dit de resten te zijn van een der draaitafels voor locomotieven van het rangeerstation dat na de Tweede Wereldoorlog verdween. Volgens de verklaringen van de oudere omwoners stak er in die omgeving, maar dan iets verder van de straat verwijderd, nog een watertank van 60 m³ in de grond die gebruikt werd voor de bevoorrading van de locomotieven.

Later kwamen op deze plaats de stedelijke reinigingsdienst. Toen deze enkele jaren geleden verhuisde kwam er op een gedeelte van die gronden een nieuw rioleringsgemaal.

EEN SCHEEPSMORTIERBOM UIT DE 18de EEUW.

Door de Ontmijningsdienst van de Zeemacht werd op de gronden van de nieuwe Jachthaven te Nieuwpoort (gelegen aan de oostkant van de Geul) een 12 duimse scheepsmortierbom, waarschijnlijk uit de 18de eeuw, onschadelijk gemaakt. De bom was nog voorzien van een houten holle tap, die als lont had dienst gedaan, en was gevuld met een mengsel van buskruit en salpeter. Het gietijzeren lichaam is in uitstekende staat. Het enige wat hierop ontbreekt zijn de twee handvatten waarmee de bom handelbaarder werd gemaakt bij het transporteren. Dit soort scheepsmortierbom werd voornamelijk gebruikt voor de beschieting van vestingen vanuit zee. Wanneer de bom op die plaats terecht kwam is moeilijk uit te maken. Nieuwpoort is vele malen beschoten geweest. Toch kan de omvang van de bom een aanduiding zijn, want die wijst op groot materiaal, zodat in die richting moet gezocht worden. Een van de voornaamste beschietingen van Nieuwpoort gebeurde in 1681. Dat lijkt wel wat vroeg, terwijl anderzijds bombardeerschepen uitgerust met dit soort materiaal in onbruik geraakten tegen het einde van de 19e eeuw. Het stuk kreeg een plaats in de Maritieme Sectie van ons museum.

BOEKEN.

FOLKLORE IN HET DAGELIJKS LEVEN.

Dit is de titel van een prachtig boek handelend over de gewoonten en gebruiken in de Lage Landen door Ton de Joode.

In een viertal hoofdstukken vernemen we heel wat met eenvoudige zinnen over zaken uit het dagelijks leven die traditie en folklore geworden zijn. We nemen die vlug over met telkens één zinnetje uit de hoofdstukken :

1. Folklore en de oorspronkelijke natuur ("De kabouter heeft eeuwenlang de naam gehad dat hij 's nachts het werk van de mensen kwam opknappen. Zou hij daarom nog zo veelvuldig voorkomen in onze tuintjes ?") ;
2. Rampen en dood, voorspoed en mooi weer ("Huislook is hier en daar nog steeds op de daken te vinden. De plant wordt op het dak gekweekt omdat hij thuis en bewoners zou vrijwaren van bliksem..." en "De rode roos, zinnebeeld van Aphrodite, toen zij haar hand bezeerde aan een struik met witte rozen, toen zij angstig zocht naar haar geliefde Adonis") ;
3. De geheimtaal van dagen en getallen ("Er zitten drie kwaaië maandagen in een jaar, en dat zou nog tot daar aan toe zijn, als maar bekend was welke maandagen dat precies zijn") ;
4. Je weet maar nooit in het dagelijks leven : tussen wieg en graf ("Het bruidstoilet, de sluier, het kroontje van oorsprong gaan ze allemaal terug op ouder vormen van volks- en bijgeloof").

Deze mooi geïllustreerde uitgave in -4° kwam van de pers bij A.W. Sijthoff. Prijs : 399 F.

SPEELGOED.

In 1977 verscheen bij de Uitgeverij Kosmos een interessant werk dat met een deel van de hedendaagse folklore nauw verbonden is. Het boek "Mechanisch blikken speelgoed" van Arno Welters brengt ons op de kaft wat het werk ons biedt : "de opkomst en de populariteit van uit blik vervaardigd speelgoed hangt ten nauwste samen met de technisch-industriële revolutie in de tweede helft van de 19de eeuw" en "Het hoogtij ligt tussen 1900 en 1930 en het is nu, anno 1977, ongelooflijk om te zien welk een fantasie en vernuft vooral bij de vervaardiging van de belangrijkste soort - het door een mechanisch beweegbare speelgoed - aan de dag is gelegd."

Talrijke illustraties met mens- en diercreaties, bromstellen, treinen en trams, schepen, vliegtuigen, auto's, legervoertuigen, motorrijders, kermismolens en stoommachine-accessoires geeft dit boek een boeiend overzicht. Prijs : 440 F.

KOETSEN EN KAROSSEN.

Bij de uitgeverij De Haan (Haarlem) verscheen het boek van Joseph Jobé : "Au temps des cochers" in bewerking van J.A.C. Bartels onder de titel "Van koetsen en karossen".

Al wie enigszins over koetsiers, karossen, diligences, paardenposterij (in Nederland) meer wil weten kan in dat rijk geïllustreerd werk terecht. Prijs : 454 F.

H. STALPAERT.

Het is steeds met een groot genoegen dat wij een nieuw boek van onze West-Vlaamse heemkundige Harvé Stalpaert zien verschijnen. In 1977 liet het Westvlaams Verbond voor Heemkunde zijn "Westvlaamse wondersprookjes" van de pers komen.

De hoofdthema's zijn : Buitennatuurlijke tegenstrevers. Betoverde man of vrouw. Buitennatuurlijke helpers. Tovervoorwerpen. Buitennatuurlijke kracht en kennis. Prijs : 700 F.

HUISHOUDELIJKE APPARATEN.

Een van de boeken die ik meest kan aanbevelen voor hen die zich voor de hedendaagse heemkunde interesseren is zeker "Antieke huishoudelijke apparaten" door David De Haan (Uitg. Moussault te Baarn).

De leuke illustraties (en natuurlijk ook de tekst) leren ons over heel wat voorwerpen wanneer ze voor het eerst op de markt en in gebruik kwamen. Een paar voorbeelden : fornuis voor vaste brandstof (1890), elektrische ketel (1921), koelkast van G.E. (ca 1927), broodsnijmachine (ca 1880), wasmachine van Sellers (ca 1850), holle metalen strijkbouten (ca 1850), elektrisch strijkijzer (ca 1880), vulpen (ca. 1900), elektrische tafelventilator (1900), Singer-naaimachine (1886), citroenpers (1887), Gillette-veiligheidsmesjes (1904), tandpasta (ca 1905), watercloset (1876), elektrische haardroger (ca 1925), enz. Prijs : 470 F.

KERKELIJK FOTOREPERTORIUM.

Door het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium te Brussel is een "Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen" aan het verschijnen. Onlangs verscheen het Kanton Oostende I en II, opgesteld door Bernadette Roose-Meier (eigenlijk Meier-Roose) en Hugonne Verschraegen.

Bij iedere kerk staan heel wat architecturale informatie en bij de beschrijving van het gebouw als het meubilair en andere waardevolle kerkobjecten staan nummers. Deze laatste komen overeen met de fotodocumentatie, waarvan fotografische afdrucken kunnen besteld worden tegen zeer lage prijs (bv. 13 X 18 : 15 F.).

Het Repertorium Kanton Oostende, I-II kost 300 F. en kan besteld worden bij het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium, Jubelpark, Brussel, rekening nummer 000-2004759-60.

ONGEWONE MUSEA.

De uitgeverij Rossel te Brussel geeft een reeks "Nouveaux guides de Belgique" uit.

Het nr 13 draagt als titel "Musées insolites de Belgique". Het werd samengesteld door Pierre Stephany.

Met een zestal lijnen wordt ons heemkundig museum er in vermeld. Hoe de auteur dit deed willen we wel vermelden : "Ostende de la préhistoire à nos jours. Des objets néolithiques, des cartes de la ville, toutes sortes de documents sur la Belle Epoque à Ostende (y compris des costumes de bain féminins et une antique charette à frites). Tous les vieux journaux. Des collections d'objets trouvés sur l'estrans..."

Meer uitgebreid is er voor 47 musea waaronder 2 van de kust : het Orgelmuseum te Koksijde en de Mercator te Oostende. Prijs : 160 F.

KNOKKE.

André D'Hont heeft in 1970 zijn rijkgeïllustreerde "Dagklapper uit Knokke" laten verschijnen. Thans is het tweede deel "Hoe het groeide en bloeide te Knokke" verschenen. Uitg. Lannoo (Tielt). Prijs : 810 F.

POPPEN EN POPPENHUIZEN.

Wij zouden dit oorspronkelijk door Eileen King in het Engels (Dolls and doll's houses) geschreven werk, dat in 1977 in het Nederlands verscheen niet vermelden ware het niet dat deze prachtig geïllustreerde uitgave thans voor halve prijs (380 F. i.v.v. 760 F.) verkocht wordt (moderne antikwariaatsprijs).

Voor de verzamelaars van poppen en poppenhuizen een buitenkansje. Uitgave : Septuaginta te Hoofddorp.

O. Vilain

HET ZEESTATION.

In het laatste nummer van "De Plate" las ik het artikel i.v.m. het 50-jarig bestaan van de Commissie voor Stedeschoon met daarin de vermelding van het probleem van de uitbreiding van het Centraal Zeestation. Ik had nog een publicatie liggen i.v.m. dit probleem (Bâtir van 1937). Het eigenaardige is wel dat Oostende om dit probleem voor te stellen een schilderij liet maken...

M. Dubois, Architect
Middelkerke

N.V.D.R. In het hogervermeld artikel opgesteld door Henri Serneels, is er sprake van twee projecten. Het ene voorzag de opvulling van de drie dokken. Dat project werd bestreden door James Ensor, die met een petitie het behoud van de dokken voorstond. Het andere, niet-officiële project, voorzag enkel de demping van het derde dok (zoals het na de oorlog is gebeurd) en de verlegging van de sluis van het Zeestation, zoals dat pas twee jaar geleden werd uitgevoerd.

De auteur van het artikel had echter eigen toekomstplannen, waarbij hij een lans brak voor een landingsterrein voor helicopters. Iets wat we bij de afbraak van het Centraal Station in 1956 ook hoorden, maar waar we echter een warenhuis en een paar buildings zagen verrijzen !

HEEMKUNDIGE KRINGEN.

Sinds 28 februari heeft Oostende een tweede heemkundige kring. Die kring richt zich meer tot de wijk, of eigenlijk de oude dorpskom van Stene-Dorp. De benaming luidt 'T SCHORRE.

Te De Haan wordt (deze maand ?) weer eens een heemkundige kring gesticht, die de benaming TUSSEN NOORD-EE en NOORDZEE in haar vaandel zal dragen.

Buiten deze laconische berichten die wij in de lokale pers lazen, kent "De Plate" geen nadere bijzonderheden over het doel en de mogelijke activiteiten van deze kringen.

O. V.

PRIJSSTIJGINGEN VAN OUDE BOEKEN...

Uit "Antieksplinters" (De Standaard, 2 maart 1978, blz. 9) noteerden wij volgende passus : "Het is financieel geen pretje om tegenwoordig bibliofiel te zijn (...). Het jongste bod bij Sotheby illustreert de ontstellende prijsstijgingen van de oude boeken. De markt wordt, primo, bestormd door beleggers en, secundo, afgeschuimd door slopers die de boeken kapotmaken om de prenten los te verkopen. Deze twee elementen verklaren de situatie waar de minder kapitaalkrachtige, maar met kennis en liefde verzamelende bibliofielen het slachtoffer van zijn".

Vermelden wij dat op een recente veiling de oorspronkelijke uitgave van Bowens van 1792 over Oostende reeds voor 16.000 F. verzilverd werd... ; trouwens, alle boeken over Oostende zullen later merkelijk in prijs en waarde stijgen !

E. Smislaert

POËZIE EN ZEE.

Dichters die wensen opgenomen te worden in "Poëzie en Zee" (een bundel verzamelde gedichten uitgegeven door de "Kofschip-Kring", p.a. F. Cornelis, Zeepstraat, 80, 2850 Keerbergen) kunnen vóór 31 mei 1978 een 5-tal gedichten opsturen die handelen over de zee en de kustbewoners ter beoordeling aan het Secretariaat. Er wordt wel gevraagd een antwoordzegel bij te voegen. Hebben hun medewerking reeds toegezegd : P.G. Buckinx, Karel Jonckheere, Julia Tulkens, Jan Vercammen, Bert Decorte en Lucienne Stassaert. Deze bundel zal verlicht worden met reproducties van de Mechelse kunst-schilder Jan De Smedt (1905-1954). Wie kan een mooi gedicht schrijven over Oostende of de Oostendenaars ?

SCHENKINGEN.

AANWINST VAN SCHEEPSBOUWMATERIAAL.

Vanwege ons geacht medelid de heer Raymond BORREY mochten wij een zeer mooie verzameling scheepsbouwmateriaal in ontvangst nemen. Gesproken uit een Oostends geslacht van schepen- en botenbouwers heeft de heer Borrey schepen leren bouwen op de werf van zijn grootvader, de heer Jan Borrey. Toen echter de grote dagen van deze eeuwenoude basisnijverheid van Oostende begonnen te tanen ging de heer Borrey naar een andere bedrijvigheid over, die nog wel altijd met schepen te maken had maar die toch niet meer dat typische van de houten scheepsbouw had. Met liefde heeft hij al die jaren zijn eigen gebruikt materiaal bewaard om het tenslotte aan ons te schenken. Samen met de schenkingen van de heren Panesi, Koten en Floré gaat dit materiaal nu de basis uitmaken van een afdeling "OOSTENDSE SCHEEPSBOUW".

AANWINST VAN EEN AKWAREL.

Vanwege ons geacht medelid de heer Ir Max VAN DAMME mochten wij het prachtige akwarel "Ontwerp Gerechtshof (en Thermenpaleis, Marie-Joséplein Oostende (1908))" in ontvangst nemen. Dit akwarel was ons reeds bekend onder de vorm van een foto die als illustratie materiaal bij het artikel van Norbert HOSTYN over architect Gustaaf VAN DAMME (1) had gediend. Op deze mooie aanwinst, waarvoor we de heer M. VAN DAMME zeer dankbaar zijn en die een ereplaats in het museum krijgt, komt het vroegere postgebouw voor alsook de huizenreeks met het onlangs afgebroken Restaurant Crabbe.

(1) De Plate, 6de jaargang, nr 10 - oktober 1977

J.B. Dreesen

OOSTENDSE STRATEN.

ZWALUWENSTRAAT 82.

Het herlezen van Omer Vilain's stukje over de Zwaluwenstraat (1) was er de oorzaak van dat ik met iets meer dan gewone belangstelling deze stille kalme straat doorstak op familiebezoek. En toen merkte ik dat nr 82, zo'n gewoon huis met twee verdiepingen waarschijnlijk van na W.O. I, boven elk van de 8 vensters en de voordeur die het huis rijk is een sluitsteen heeft waarin een kop geboetseerd staat. En al die koppen zijn verschillend. Mooi om zien !

(1) Langs 't hard zand, blz. 130.

OVER STRAATNAMEN ALLERHANDE.

Nu er de laatste tijd veel over allerhande Oostendse straatnamen gesproken wordt, loont het wel even de moeite een soort aan te halen die niet bij de officiële, onofficiële, veranderde, onveranderde of karnavalnamen behoort maar die gesproken zijn uit de volksmond. Uit ondervinding weten we dat de Oostendenaar op dat gebied zeer gevat kan zijn. Zo vertelde me een 82-jarige dame dat de STRACKESTRAAT, in de onmiddellijke omgeving van de S.S. Pieters- en Pauluskerk, vroeger het PODDINGGAT werd genoemd. In haar tijd was deze straat een aardeweg zonder verlichting waar men in de duisternis nog al eens gemakkelijk zijn broek afstak.

NOG DE GARRE VAN KONNEE.

In de eerste jaargangen van De Plate (1) is er een ellenlange polemieek geweest over de Garre van Konnee. Het ging er hem voornamelijk over de plaats waar deze garre zou gelegen hebben. En zowat elk auteur had daar een verschillende mening over. De laatste die ik hoorde in verband hiermee was uit de mond van mevrouw MONTENY-MESTDAGH. Zij gaat er van uit dat de Garre van Konnee te Oostende voorkomt als een spreekwoordelijke uitdrukking om aan te geven dat iemand maar "zo en zo" woont, zoals bv. in de alhier gebruikte uitdrukking : "Ze weumen liek in de Garre van Konnee". Zij zelf heeft nooit een garre van die naam gekend.

(1) zie over de Garre van Konnee in "De Plate" : I/5/7, I/6/6, II/1/7, II/2/5, II/3/7, II/4/6, II/5/7 en V/12/12.

J.B. Dreesen